

Pınarbaşı Yöresinin Teni/el Jeolojisi

Siyami ÖZER, İsmail TERLEMEZ, Muhsin SÜMENGEN MTA Enstitüsü

Bölgede farklı yapısal özellikler gösteren ve farklı çökme ortamı özellikleri taşıyan, Kambriyen'den Üst Kretase sonuna kadar uzanan karbonatların yaygın olduğu istifler ile farklı yapısal özellikte, kayatürü kapsamında ve konumda ofiyötlü, havzanın önemli tektonik dilimlerini oluşturur. Bunların üzerinde ise iki farklı havzada gelişmiş Tersiyer yaşta kırıntılı kayaların yaygın olduğu istifler yer alır.

Bölgenin güneyinde Kambriyen - Üst Kretase yaş aralığında karbonatların egemen olduğu kendi içinde düzenli istif (Geyikdağı Birliği) bölgede allokton konumlu birimlere göre nisbi otoktondur. Öncel çalışmalarda bu istifden farklı olarak değerlendirilmiş ve istifin yakın kuzeyinde yer alan Soğanlıdağı ve Koçdağını oluşturan kaya birimleri aynı birlik kapsamına alınmıştır.

Bölgenin allokton konumlu karbonat istifleri dört ayrı grupta toplanmıştır. Bu istifler: Üst Devoniyen - Üst Kretase yaş aralığındaki karbonat istifi (Aygörmezdağı Gurubu); altta volkanitler ve bunlarla ilksel ilişkili karbonatlar ve üstte karbonatlardan oluşmuş Triyas, Kretase yaş aralığını kapsayan istif (Belören Gurubu); Permiyen-Kretase yaş aralığında çökelmiş, metamorfizma geçirmiş karbonat istifi (Hınzırdağı Gurubu) dir. Bu allokton konumlu istiflerin bölgeye yerleşmesi Üst Kretase - Paleosen arasında gerçekleşmiştir.

Bölgenin ikinci yaygın kaya gurubunu oluşturan ofiyötlü, gerek yapısal özellikleri, gerekse kaya türü kapsamı açısından üç guruba ayrılır. Bunlardan birincisi metamorfizma geçirmemiş karışık (melanj) nitelikte olanlar (Kireçlikyayla karışığı, Yağlıpınar Karışığı), ikincisi mavi şist metamorfizması geçirmiş karışık (Yeşitaşyayla karışığı) ve üçüncüsü de peridotit dilimi biçimindedir (Madentepe Formasyonu). Ofiyötlü bölgeye Maestrihtiyen de yerleşmiştir.

Tüm bu kaya gurublarının üzerinde, kuzeyde ve güneyde olmak üzere iki ayrı Tersiyer havzası gelişmiştir. Güneydeki havzada Tersiyer karasal fasiyeste Paleosen yaşta kırıntılılar (Sulakyeridere Formasyonu) ile başlar, üstte transgresif ve sığ fasiyeste Orta Eosen yaşta kırıntılılarla devam eder (Malakköy Formasyonu). Kuzeydeki

havzada Üst Paleosen'den Orta Eosen'e kadar sürekli bir çökme vardır ve bu yaş konağı arasında hem etkin bir volkanizma faaliyeti, ve çekim kaymaları ile gelişmiş Olistostrom seviyeleri, hemde diğere göre daha derin özelliklerini belirleyen kayatürleri yaygındır (Çaldağ Gurubu).

Oligosen'den itibaren bölge tamamen karasailaşmakta ve Oligosen kırıntılıları içinde kalın jips çökelleri görülmektedir (Ortaköy Formasyonu). Neojen de ise kırıntılıların yanında volkanik faaliyet de büyük etkinlik göstermektedir (Köprübaşı Formasyonu).